

מִדְּבַר עֲזָאִי נִפְקָא. דְּתַנְיָא, בֵּן עֲזָאִי אָמַר, נֹאמַר בְּפִרְשֵׁי פִיגוּל (ויקרא
 ז יח) 'זֶאֱמַר הָאֵכֶל יֵאָכֵל מִבֶּשֶׂר זָבַח שְׁלֵמִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצָה
 הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה' וְגו', 'אֹתוֹ' מִהַ תִּלְמֹד לוֹמַר,
 אֵלָּא לִפְיִ שְׁנָאֵמַר 'לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ', שׁוּמַע אֲנִי אֶף הַמֵּאָחֵר נִדְרָו
 וְעוֹבֵר בִּבְל תֵּאָחֵר, גַּם הוּא בִּבְל יֵרָצָה' וּפְסֹל הַקֶּרֶבֶן, תִּלְמֹד לוֹמַר
 'אֹתוֹ', אֹתוֹ בִּלְא יֵרָצָה – דּוּקָא בְּפִיגּוּל נִפְסֹל הַקֶּרֶבֶן, וְאִין מֵאָחֵר
 נִדְרָו בִּלְא יֵרָצָה. וְשׁוּב קֵשָׁה מַה בֵּא לִלְמַדְנָא הַפֶּסֶק 'וְהִידָּה בֶּךָ חֹטֵא'.
 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אֵלָּא בֵּא לִלְמַדְנָא, שֶׁאֵם תֵּעֲבֹר עַל בֵּל תֵּאָחֵר, רַק
 בֶּךָ יִהְיֶה חֹטֵא' וְלֹא מֵאָחֵר שְׁמָא. וְהוֹצֵר לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּבַר זֶה,
 מִשּׁוֹם דְּפִלְקָא דְּעִתָּהּ אֲמִינָא, הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְאִי תִּימָא רַבִּי
 אֶלְעָזָר, אִין אֲשֵׁתוֹ שֶׁל אָדָם מֵתָה אֵלָּא אִם כֵּן מִכְּקִשְׁיִן מִכְּנֵי מִמֶּנּוּ
 שְׁחִיב וְאִין לוֹ לְשֹׁלֵם, שְׁנָאֵמַר (משלי כב כ) 'אִם אִין לֶךְ לְשֹׁלֵם, לְמָה
 יִקָּח מִשְׁכָּבְךָ' [אֲשֵׁתְךָ] מִתְחַתִּיד, וְלֹכֵן אִימָא בְּהָא עֲזָא דִּבְל תֵּאָחֵר'
 שְׁמֵאֵחַר מִלְשֵׁלֵם נִדְרָו. נִמִּי אֲשֵׁתוֹ מֵתָה, קָא מְשַׁמַּע לָן הַכְּתוּב שֶׁאִין
 אֲשֵׁתוֹ נִעֲנֶשֶׁת בְּעוֹן אֵיחֹר הַבָּת הַקֶּרֶבֶן.

*

הַגְּמָרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא הַדוּרְשָׁת פֶּסֶק נוסף הַנֶּאמַר לַעֲנִין בֵּל
 תֵּאָחֵר: תִּנּוּ רַבִּנּוּ, נֹאמַר בְּתוֹרָה (דברים כג כד) 'מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ תִּשְׁמֹר
 וְעֵשֶׂת כְּאִשֶּׁר נִדְרָתָ לָהּ' אֶלְקִיד נִדְבָה אִשֶּׁר דְּבִרְתָּ בְּפִיךָ. דוּרְשָׁת
 הַבְּרִיתָא: 'מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ' זוֹ מִצְוֹת עֲשֵׂה לְקִיָּים אֵת מִה שֶׁהַתְּחִיב
 לַגְּבוּהָ. 'תִּשְׁמֹר' זוֹ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁאֵם אִינוּ מְקִיָּים נִדְרָו עוֹבֵר
 גַּם בִּלְא. 'וְעֵשֶׂת' מִשְׁמַעוּ בַּעַל כְּרַחֵךְ, וְכֹא לִיתָן אֲזִיזָה לְבֵית דִּין
 שְׁעִיעִשׁוֹךְ – שִׁיכְפּוּ עֲלֶיךָ שְׁתַּעֲשֶׂה וְתִקְיָים אֵת דְּבִרְיָךְ. מִמְשִׁיכָה
 הַבְּרִיתָא: בְּהַמְשָׁךְ הַפֶּסֶק מִפְּרַשְׁת הַתּוֹרָה אֵת הַחִיּוּבִים הַכּוֹלִלִים
 בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה הָאֲמוּרִים, 'כְּאִשֶּׁר נִדְרָתָ' זֶה נִדְרָ, שֶׁאֵם תֵּחֲחִיב
 וְאָמַר 'הָרִי עָלֵי קֶרֶבֶן', וְאִינוּ מְבִיאָה עוֹבֵר בִּלְאָא וְעֵשֶׂה. וְהַאֲמוּר 'לָהּ'
 אֶלְהִידָּה' מִיּוֹתֵר הוּא לְרִבּוֹת הַחִיּוּבִים שְׁחִיב בִּלְא שְׁנֵדָר, וְאֵלּוֹ
 חֲטָאִים וְאֲשָׁמוֹת עוֹלוֹת וְשִׁלְמִים, שֶׁאֵדָם מְחִיב לְהַבִּיאָם. וְאִם לֹא
 הַבִּיאָם עוֹבֵר בִּלְאָא וְעֵשֶׂה. וְהַכְּתוּב 'נִדְבָה' מִתְפַּרֵּשׁ בְּמִשְׁמַעוֹ, שְׁמִי
 שֶׁהַתְּנַדָּב וְאָמַר, בְּהַמָּה זוֹ קֶרֶבֶן לָהּ, חִיב לְהַבִּיאָה לְקֶרֶבֶן. אֲשֶׁר
 דְּבִרְתָּ 'אֵלּוֹ קֶדְשִׁי בְּדֶךְ הַבֵּית' – שֶׁהַקִּדִּישׁ חֲפֵץ אוֹ מַעוֹת לְבַדֵּק הַבֵּית.
 'בְּפִיךָ' זוֹ צִדְקָה, שֶׁאֵף הַנּוֹדֵר צִדְקָה לַעֲנִיִּים שִׁיךְ בִּלְאָא וְעֵשֶׂה אֵלּוֹ.
 הַגְּמָרָא מְבַרֵּרֶת אֵת דְּבַרֵּי הַבְּרִיתָא: אָמַר מֶר, 'מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ' זוֹ
 מִצְוֹת עֲשֵׂה. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: לְמָה לִּי מִצְוֹת עֲשֵׂה זוֹ, הָרִי מוֹצֵאֵת.
 שְׁמָה וְגו' [וְהַבְּתָם שְׁמָה' (דברים יב ה) נִפְקָא לַעֲלִי (ד) מִצְוֹת עֲשֵׂה
 שֶׁלֹּא לֵאחֹר אֵת הַנְּדָרִים. וְכֵן קֵשָׁה מַה שֶׁאֲמַרְהָ הַבְּרִיתָא 'תִּשְׁמֹר'
 זוֹ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, לְמָה לִּי לִימּוֹד לֹא תַעֲשֶׂה, הָרִי מִהַפֶּסֶק 'לֹא
 תֵּאָחֵר לְשִׁלְמוֹ' (דברים כג כב) נִפְקָא שְׁהוּא עוֹבֵר בִּלְאָא.

וְכֵן קֵשָׁה מַה שֶׁאֲמַרְהָ הַבְּרִיתָא 'וְעֵשֶׂת' אֲזִיזָה לְבֵית דִּין שְׁעִיעִשׁוֹךְ,
 לְמָה לִּי אֲזִיזָה זוֹ, וְהֵלֵא מוֹקְרִיב אֹתוֹ' נִפְקָא, דְּתַנְיָא, נֹאמַר בְּפִסְק
 (ויקרא א כ) 'אִם עֲלָה קֶרְבְּנִי מִן הַבֶּקֶר זָכַר תָּמִים יִקְרִיבְנֶה. אֶל פֶּתַח
 אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ' לְרַצְנוֹ לִפְנֵי ה'". וְלִכְאוּרָה 'יִקְרִיב אֹתוֹ'
 מִיּוֹתֵר כִּיּוֹן שִׁכְבַּר נֹאמַר 'יִקְרִיבְנוּ', אֵלָּא מִלְּמַד שְׁבוּשִׁין אֹתוֹ לְקִיָּים
 אֵת נִדְרָו וְלִהְקִרִיב אֵת מַה שְׁנֵדָר, יָכֹול אֲפִילוֹ פְּעֹל בְּרָחוּ – בִּלְא
 רַצְנוֹ כִּלְל, תִּלְמֹד לוֹמַר 'לְרַצְנוֹ', הָא בִּיצֵד מִתְקִימִים שְׁנֵי הַדְּבָרִים,
 בּוֹשִׁין אֹתוֹ – מִיִּסְרִין אֹתוֹ עַד שִׁיאָמַר רוּצָה אֲנִי, וּבִכֵּךְ נִחְשָׁב
 'לְרַצְנוֹ' כִּיּוֹן שִׁגְמַר בִּלְבוֹ לְהַקְרִיב.

מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא אֵת שְׁלֹשֶׁת הַקּוּשִׁיּוֹת: חָד – פֶּסֶק אֶחָד מִדְּבַר
 בִּאּוּפֵן דְּאָמַר הָרִי עָלֵי קֶרֶבֶן וְלֹא אֲפִרִּישׁ – וְעַדִּין לֹא הִפְרִישׁ אֵת
 הַקֶּרֶבֶן. וְחָד – וְהַפֶּסֶק הַשְּׁנִי מִדְּבַר בִּאּוּפֵן דְּאֲפִרִּישׁ אֵת הַקֶּרֶבֶן וְלֹא
 אֲפִרִּישׁ – וְעַדִּין לֹא הִקְרִיבוּ, שֶׁגַּם בּוּזָה עוֹבֵר עַל לֹא וְעֵשֶׂה, וּבֵית
 דִּין כּוֹפִין עַל כֵּךְ. וְצִירִיבָא – וִישׁ צוֹרֵךְ בְּשֵׁנֵי פֶסֶקִים לִשְׁנֵי הָאֲפֻנִּים,
 דְּאִי אֲשַׁמְעִין בְּאִמָּר וְלֹא אֲפִרִּישׁ' שְׁעוֹבֵר עַל עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה,
 וּבֵית דִּין כּוֹפִין אֹתוֹ, הִייתִי אֲמוּר שְׁזָהוּ דּוּקָא מִשּׁוֹם דְּלֹא קִיָּמִיה
 לְדִיבְנוּרִיה – שֶׁלֹּא קִיָּים אֵת דִּיבּוּרוֹ שֶׁאֲמַר הָרִי עָלֵי קֶרֶבֶן, אֲכָל אִם
 אֲפִרִּישׁ וְלֹא אֲפִרִּישׁ, אִימָא כֹּל הֵיכָא דְּאִיתִיה בִּי נִזְא דְּרַחֲמָנָא אִיתִיה
 – בְּכָל מְקוֹם שֶׁהַקֶּרֶבֶן נִמְצָא הָרִי הוּא בְּרִשּׁוֹת גְּבוּהָ, וְאִין חֲסֵרוֹן
 בְּאִיחֹר הַקֶּרֶבֶת, מִשּׁוֹם כֵּךְ צִירִיבָא – הוֹצֵרֶכָה הַתּוֹרָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ
 שְׁחִיב בַּעֲשֵׂה וְלֹא וִישׁ בּוֹ כְּפִית בֵּית דִּין אִם מִתֵּאָחֵר מִלְּהַקְרִיבָה.

וְאִי אֲשַׁמְעִין בְּאֲפִרִּישׁ וְלֹא אֲפִרִּישׁ, הִייתִי אֲמוּר שְׁדוּקָא בִּאּוּפֵן זֶה
 עוֹבֵר, מִשּׁוֹם דְּקָא מִשְׁתִּי לִיה נִפְיָה – שְׁמִשְׁהָה אֲצִלוּ דְּבַר שִׁכְבַּר
 שִׁיךְ לַגְּבוּהָ, אֲכָל אִם אָמַר וְלֹא אֲפִרִּישׁ, אִימָא דִּיבְנוּרָא לֹא כְּלוּם הוּא
 – מַה שֶׁאֲמַר בְּדִיבּוּר בַּעֲלָמָא 'הָרִי עָלֵי קֶרֶבֶן' אִינוּ נִחְשָׁב כְּדָבַר
 שִׁישׁ בּוֹ מִמַּשׁ בְּכַדִּי שְׁנֵאֲמַר שִׁיעֲבֹר עָלָיו בִּלְאָא וְעֵשֶׂה, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ
 צִירִיבָא – הוֹצֵרֶכָה הַתּוֹרָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁגַּם בִּאּוּר וְלֹא אֲפִרִּישׁ חִיב
 בַּעֲשֵׂה וְלֹא וִישׁ בּוֹ כְּפִית בֵּית דִּין.

מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְיָמִי מִצִּית אֲמָרָת שְׁבֵאחַד מִהַפֶּסֶקִים מְדוּבָר בִּאּוּפֵן
 דְּאָמַר וְלֹא אֲפִרִּישׁ, וְהָא בְּשֵׁנִיהֶם גַּם 'נִדְבָה' בְּתִיבָא, וְתִנּוּ (קטין פ"א
 מ"א) אִי זָהוּ נִדְרָ, הָאֲמַר 'הָרִי עָלֵי עוֹלָה'. וְאִי זוֹ הִיא נִדְבָה, הָאֲמַר
 'הָרִי זוֹ עוֹלָה'. וְמַה חִילּוּק בְּדִין יֵשׁ בֵּין נִדְרָ לְנִדְבָה, שְׁבִנְרָה, אִם מֵת
 אוֹ נִנְבָּה הַקֶּרֶבֶן שֶׁהִפְרִישׁ, חִיב בְּאֲחֵרִיוֹתוֹ, אֲבָל נִדְבָה, אִם מֵת אוֹ
 נִנְבָּה אִינוּ חִיב בְּאֲחֵרִיוֹתָהּ, כִּיּוֹן שֶׁהַתְּחִיב לְהַבִּיאַ דּוּקָא בְּהַמָּה זוֹ
 לְקֶרֶבֶן וְלֹא בְּהַמָּה אַחֲרָת. וְכִיּוֹן שֶׁהַפֶּסֶק מְרַבֵּה גַּם נִדְבָה, וְהִינּוּ
 כְּשֵׁאֲמוּר 'הָרִי זוֹ קֶרֶבֶן', אִיךְ נִפְרָשׁוּ שְׁמִדְבַר בִּאּוּר וְלֹא הִפְרִישׁ,
 הָרִי אֲמַר וְלֹא הִפְרִישׁ הוּא נִדְרָ וְלֹא נִדְבָה.

מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר דְּקָא, מִשְׁפָּחָתָ לָהּ נִדְבָה בִּאֲמִירָה לַחֹד, בְּגוֹז,
 דְּאָמַר 'הָרִי עָלֵי עוֹלָה עַל מִנְתָּ שְׁאִינִי חִיב בְּאֲחֵרִיוֹתָהּ', וְהִינּוּ, שְׁנֵדָר
 לְהִפְרִישׁ עוֹלָה וְהַתְּנָה שֶׁאֵם תָּמוּת אוֹ תִּנְגַּב לֹא יִתְחִיב בְּאֲחֵרִיוֹתָהּ,
 וּבִאּוּפֵן זֶה אֵף שֶׁאֲמַר וְלֹא אֲפִרִּישׁ מְכַל מְקוֹם הָרִי זוֹ 'נִדְבָה' כִּיּוֹן
 שֶׁאִינוּ חִיב בְּאֲחֵרִיוֹת הַקֶּרֶבֶן, וְהַפֶּסֶק הַמְדַּבֵּר בִּאּוּר וְלֹא הִפְרִישׁ
 הוּא בִּאּוּפֵן זֶה.

*

לְמַדְנָא בְּבְרִיתָא: 'כְּפִיךָ' זוֹ צִדְקָה, כְּלוּמַר שֶׁהַנּוֹדֵר לִתַּת צִדְקָה עוֹבֵר
 עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה אִם מֵאָחֵר לִיתְנָה. אָמַר דְּקָא, וְצִדְקָה
 מִתְּחִיב עָלָהּ לְאֶלְתֵּר – אֵף שֶׁאֲמַרְוּ בְּבְרִיתָא לַעֲלִי (ד) שֶׁאִין עוֹבֵרִים
 בִּבְל תֵּאָחֵר' אֵלָּא אִם כֵּן עֲבָרוּ שְׁלֹשָׁה רִגְלִים, מְכַל מְקוֹם בַּצִּדְקָה
 עוֹבֵרִים עֲלֶיהָ מִיד לֵאחֹר שְׁנֵדָר וְאִינוּ נוֹתֵן, מֵאִי מַעֲמָא, דְּקָא קִיָּמִי
 עֲנִיִּים – שֶׁהִי נִמְצָאִים עֲנִיִּים לִפְנֵינוּ וְיִכּוֹל לְקִיָּים בָּהֶם אֵת נִדְרָו.
 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: שְׁכָן הוּא, שֶׁהִי דּוּקָא קֶרֶבֶנוֹת זְמַן הַבָּתָּם
 הוּא בַּעַת עֲלִיָּה לְרַגֵּל בְּרַגְלִים, אֲבָל צִדְקָה אִין תְּלוּיָה כִּלְל
 בְּרַגְלִים.

מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: מַהוּ דְּתִימָא בֵּין דְּעֵנִינָא דְּקֶרְבָּנוֹת בְּתִיבָא – כִּיּוֹן
 שֶׁאִיסוּר 'בֵּל תֵּאָחֵר' בַּצִּדְקָה נִכְלָל בְּכָתוּב הַנֶּאמַר לַעֲנִין קֶרֶבֶנוֹת,
 הִייתִי סָבוּר שֶׁגַּם בַּצִּדְקָה אִינוּ עוֹבֵר עַד דְּעֵבְרִי עָלָה שְׁלֹשָׁה רִגְלִים
 בְּדִין הַקֶּרְבָּנוֹת, קָא מְשַׁמַּע לָן רַבָּא שְׁעוֹבֵר לֵאלֹתֵר, וּמִפְנֵי שְׁדוּקָא
 הָתָם – בְּקֶרֶבֶנוֹת הוּא דְּתִלְיָהוּ דְּרַחֲמָנָא בְּרַגְלִים, כִּיּוֹן שֶׁבְּרַגֵּל חִיב
 לַעֲלוֹת לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ וְלְהַבִּיאַ אֵת קֶרֶבֶנוֹתוֹ, אֲכָל הָתָם – בַּצִּדְקָה
 לֹא, דְּקָא שְׁכִיחִי עֲנִיִּים וְיִכּוֹל תִּיכַף לְקִיָּים בָּהֶם אֵת נִדְרָו.

*

דִּין נוֹסֵף לַעֲנִין בֵּל תֵּאָחֵר: אָמַר דְּקָא, אֵף שֶׁנִּתְבָּאָר שֶׁאִינוּ עוֹבֵר
 בְּקֶרֶבֶנוֹת בִּבְל תֵּאָחֵר' אֵלָּא לֵאחֹר שֶׁעֲבָרוּ שְׁלֹשָׁה רִגְלִים, מְכַל
 מְקוֹם בֵּין שְׁעָבֵר עָלָיו רִגֵּל אֲחֵד עוֹבֵר בְּעֵשֶׂה שֶׁל 'וְבָתָּא שְׁמָה וְגו'
 וְהַבָּתָּם שְׁמָה' (דברים יב ה).

הַגְּמָרָא מִקְשָׁה עַל רַבָּא מִמְשֻׁנָּה: מִתְּחִיל, שִׁנִּינוּ בְּמִשְׁנָה (תמורה יח)
 הָעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פִּפְסִים עַל וְלָד שְׁלָמִים וְהַמְפְרִישׁ בְּהַמָּה
 מַעֲוֹבֵרֶת לְשִׁלְמִים, אוֹ שֶׁהִפְרִישׁ בְּהַמָּה וְנִתְעַבְרָה לֵאחֹר מִכֵּן,
 וְיִלְדָּהוּ שִׁיקְרָב הוֹלֵד לְשִׁלְמִים. אָמַר רַבִּי פִּפְסִים, אֲנִי מַעֲיֵד שְׁהִיִּיתָ
 לָנוּ פְּרָה שֶׁל זָכָה שְׁלָמִים וְיִלְדָּה, וְאֶכְלָנָהּ – אֵת הַפְּרָה בְּפִסְקָה,
 וְאֶכְלָנָהּ וְלָדָה כְּדִין שְׁלָמִים בְּחָג – בְּחָג הַסּוּכוֹת.

מִסִּימַת הַגְּמָרָא אֵת קוּשִׁיּוֹתָהּ: בְּשִׁלְמָא בְּפִסְקָה לֹא אֲפִרִּישָׁה – אֵת
 הוֹלֵד, אִימּוֹר דְּמַחֲסֵר זְמַן הוֹה, שֶׁאֲפִשֵׁר שְׁנוּלָד בַּעֲרֵב פֶּסַח, וְכֹל
 שֶׁלֹּא עֲבָרוּ שְׁמוֹנֶה יָמִים פֶּסוּל לְהַקְרִיבָה, אֵלָּא וְלָדָה בְּעֵצָרָת
 הִיכִי מִשְׁתִּי לָהּ וְעֵבְרִי עָלֶיהָ בְּעֵשֶׂה – מִדּוּעַ הִשְׁהוּ אֵת הוֹלֵד עַד חָג
 הַסּוּכוֹת וְלֹא הִקְרִיבוּהוּ בְּחָג הַשְּׁבוּעוֹת, וְהָרִי לְדַבְרֵי רַבָּא בְּרַגֵּל
 אֶחָד עוֹבֵרִים בַּעֲשֵׂה.

מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמַר רַב וְיָדִי מְשַׁמַּע דְּקָא מַה שֶׁלֹּא אֲכָלוּ הַקֶּרֶבֶן
 בְּשִׁבּוּעוֹת מִשּׁוֹם שְׁמִדְבַר בְּגוֹז

ראש השנה דף ו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קפז

מתרצת הגמרא: מצינו שנה בלא רגלים גם לפי רבנן, פְּתַנִּי רב
שְׁמַעְיָה בברייתא, עֲצֵרֶת ו' חג שבועות) הכתוב תלה אותו בספירת
העומר, ולא בימי החודש, ולכן פְּעָמִים שחל בַּחֲמִשָּׁה בסיון, פְּעָמִים
שחל בַּשִּׁשָּׁה בסיון, ופְּעָמִים שחל בַּשְּׁבַע בסיון. הָא כִּי צִדָּד, אם ניסן
ואייר שְׁנֵינִי מְלָאִין – שכל אחד מהם שלשים יום, נמצא ששבועות
שהוא ביום החמישים לעומר חל בַּחֲמִשָּׁה בסיון. ואם ניסן ואייר
שְׁנֵינִי חֲסֵרִין – שכל אחד מהם עשרים ותשעה יום, חל בַּשְּׁבַע
בסיון. ואם ניסן ואייר אֶחָד מְלָא וְאֶחָד חֲסֵר, חל בַּשִּׁשָּׁה בסיון. ולרב
שמעיה יתכן שתעבור שנה בלא רגלים, כגון, שהיו חדשי אייר
וסיון מלאים ושבועות חל בחמשה בסיון, ונדר למחרת עצרה,
בששה בסיון. ולשנה הבאה היו חדשי אייר וסיון חסרים, ונמצא
שבועות חל בשבעה בסיון, וכשהגיע ששה בסיון הרי עברה שנה,
ועדיין לא עברו שלשה רגלים.

הגמרא מבררת מי הוא התנא החולק על רב שמעיה ולכן סובר
שלא יתכן חיוב בל תאחר בשנה בלא רגלים: וּמֵאֵן תִּנָּה דְּפָלִיג עֲלֵיהּ
דְּרַב שְׁמַעְיָה. משיבה הגמרא: שיטת אַחֲרִים הִיא. דְּתַנָּי, אַחֲרִים
אוֹמְרִים, אִין בִּין עֲצֵרֶת של שנה אחת לעֲצֵרֶת בשנה שלאחריה, וכן
אִין בִּין רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְרֵאשׁ הַשָּׁנָה, אֱלָא אֲרֻבְעָה יָמִים וְיָמֹת הַשְּׁבֻעֹן
בְּלִבָּהּ, כגון, אם חל עצרת ביום ראשון מימות השבוע, בשנה
שלאחריה יחול ארבעה ימים לאחר מכן, ביום חמישי. מפני
שחודשי השנה קבועים הם, אחד חסר ואחד מלא, נמצא שימי
השנה הם שני' ד ימים. וההפך בימות השבוע משנה לחברתה
הוא ארבעה ימים. וְאֵם הֵיחָה שְׁנָה מְעוּבָרָה, ונוסף חודש של כ"ט
יום, נמצא שההפך הוא חֲמִשָּׁה ימים.
ולדעת אחרים, לעולם ניסן מלא ואייר חסר, ושבועות לעולם
בששה בסיון, ולא מצינו שנה ללא רגלים.

מסתפקת הגמרא: פְּעִי רַבִּי יוֹרְא, יוֹרֵשׁ בנכסי אביו, שמוטל עליו
להביא את הקרבנות שאביו התחייב להביא, מִזֵּה שיעבור בְּכָל
תַּאֲחֵר אם יאחר להביאם. וצדדי הספק, כִּי תִדֵּר נִדָּר לַה' אֱלֹהֶיךָ
לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ וגו' אִמֵּר רַבְּהִינָּא (דברים כג כב), ומשמע שדווקא
מי שנדר את הנדר עובר בבל תאחר, וְהָא הִיורֵשׁ לֹא נִדָּר, ולכן
אינו עובר בבל תאחר. או דְּלִמָּא כיון שאמרה התורה (דברים יב ה')
'בְּאֵת שְׁפָרָה וְהִבְאֵתָם שָׁפָר', וְהָא הִיורֵשׁ מִיחֵיב בעשה של 'ובאת
שמה', אם כן מתחייב גם ב'והבאתם שמה', ואם לא הביא עובר
בבל תאחר. ומה שאמרה תורה 'כי תדור נדר' לאו דווקא הוא.
הגמרא פושטת הספק: תָּא שְׁמַע, דְּתַנִּי רַבִּי חִינָא, אמר הכתוב לגבי
בל תאחר (דברים כג כב) 'כִּי יִרְשׁ יִירָשְׁנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ מִעַמֶּךָ' ודורשים
'מִעַמֶּךָ', דווקא ממך שנדרת ידרוש ה', פָּרַם לִיורֵשׁ שֵׁלָה, שלא
ידרוש ממנו.

מקשה הגמרא: וְהָא 'מִעַמֶּךָ' הרי מִיכַעֲי לִיה לדרשה אחרת (לעיל ה)
'מִעַמֶּךָ, זֶה לְקַט שְׁבַע וּפְאֹה' שאם מאחר ליתנם לעניים עובר בבל
תאחר.
מתרצת הגמרא: הכתוב מלמדנו שני הדברים, שכל התיבה
מיותרת, וקָרִי בִיה 'עַמֶּךָ' ובלא מ"ם, ללמד שעובר על בל תאחר
בלקט שכחה ופאה, וקָרִי בִיה 'מִעַמֶּךָ', כלומר ה'מ"ם' שנוסף
בתחילתו בא למעט את היורש שאינו עובר ב'בל תאחר'.

ספק נוסף: פְּעִי רַבִּי יוֹרְא, אִשָּׁה שנדרה להביא קרבן ואיחרה
להביאו מַה הִיא בְּכָל תַּאֲחֵר. וצדדי הספק, מִי אִמֵּרִינָּה, הָא אִשָּׁה לֹא
מִיחֵיבָא בְּמִצְוֹת רַחֲמָה בעזרה ברגלים, שנאמר (דברים טו טז) 'יִרְאֶה
כָּל זָכוֹן, ולכן גם לא תהיה בדיון בל תאחר. או דְּלִמָּא, הָא אִשָּׁה
אִיתָה בְּמִצְוֹת שְׁמִיחָה ברגלים ואין שחמחה אלא בבשר שלמים, ולכן
חייבת לעלות לירושלים כדי להקריב שלמים, ואם כן תהיה גם
באזהרת בל תאחר.
אִמֵּר לִיה אֲבִי לרבי זירא, וְתִפּוֹק לִיה דְּהָא אִיתָה בְּשִׁמְחָה, ואף
שאינה חייבת במצות ראייה, הרי היא שייכת במצות הרגל
ותתחייב בבל תאחר.

שְׁהִיָּה הולך חולָה בַּעֲצָרָה, וחולה פסול להקריבה, ולכן לא עברו
בעשה במה שהשהו אותו.
תירוץ נוסף: רַב אִשִּׁי אִמֵּר, מֵאֵי וְאִבְלָנוּ וְלָדָה שְׁלָמִים בְּחֵג' דְּקָתְנִי,
אִין הַכוּוּנָה לחג הסוכות, אלא לחג הַשְּׁבֻעוֹת. ולפי זה באמת
אבלוהו מיד ברגל הראשון שהיה ראוי להקריבה.
מוסיפה הגמרא: וְאִידָךְ – ורב זבד שלא תירץ כן, הוא מפני שסובר
שְׁכָל הִיבָא דְּתַנִּי במשנה או בברייתא פְּסָחָה, תְּנִי לחג השבועות
שמוזכר אחריו בלשון עֲצָרָה, ואינו קורא אותו 'חג' בסתם, ורק חג
הסוכות נקרא 'חג' בסתם.

דין נוסף בענין 'בל תאחר': (אמר) [וְאִמֵּר] רַבָּא, מי שנדר להביא
קרבן, בִּין שְׁעָבְרוּ עֲלָיו שְׁלֹשָׁה רְגָלִים ועדיין לא הביא, בְּכָל יוֹם וְיוֹם
עוֹבֵר בְּכָל תַּאֲחֵר.

הגמרא מקשה על רבא מברייתא: מִיתִיבִי, אֶחָד בְּכוֹר וְאֶחָד כָּל
הַתְּרִשִׁים, בִּין שְׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁנָה בְּלֹא שִׁעְבָּרוּ שְׁלֹשָׁה רְגָלִים, או
שִׁעְבָּרוּ שְׁלֹשָׁה רְגָלִים בְּלֹא שִׁעְבָּרָה שְׁנָה, עוֹבֵר בְּכָל תַּאֲחֵר.
תמזה הגמרא: וְהָאִי מֵאֵי תִיבְכָתִיָּה – מה קשה מברייתא זו על דברי
רבא. מבארת הגמרא: אִמֵּר רַב כְּהֵנָא, מֵאֵן דְּקָא מוֹתִיב, שְׁפִיר קָא
מוֹתִיב – יפה הקשה המקשה מברייתא זו, מִכְּדִי תִנָּה אֱלָאִי קָא
מְתֵדֵר – הרי התנא בברייתא מחזר אחרי כל האופנים שעובר
המאחר את נדרו בלאו, ואם כן לִיתַנִּי – הִידָה לו לשנות גם את דברי
רבא שאחר שעברו שלשה רגלים אוֹי בְּכָל יוֹם הִוא עוֹבֵר בְּכָל
תַּאֲחֵר.

וְאִידָךְ – ורבא יתרץ, תִּנָּה לְמִיכַעֲיָה בְּלֹא קָא מְתֵדֵר – התנא מחזר
רק לומר את כל אופני זמן חלות איסור בל תאחר, אבל בְּלָאוֹי
וְתִירִי לֹא קָא מְתֵדֵר – אינו מחזר להודיע את רבוי הלאוים שעובר
מי שכבר עבר בלאו דבל תאחר.

הגמרא מבררת את דברי הברייתא שהובאה לעיל: נוּפָא, אֶחָד
בְּכוֹר וְאֶחָד כָּל הַתְּרִשִׁים, בִּין שְׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁנָה בְּלֹא רְגָלִים, או
רְגָלִים בְּלֹא שְׁנָה עוֹבֵר בְּכָל תַּאֲחֵר. מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא שיעברו
שְׁלֹשָׁה רְגָלִים בְּלֹא שִׁתְעוּבּוּר שְׁנָה, מִשְׁפַּחַת לָהּ, כגון, שנדר בערב
פסח, ונמצא שלאחר חג הסוכות עברו עליו שלשה רגלים, ועדיין
לא עברה שנה. אֱלָא שִׁתְעוּבּוּר שְׁנָה בְּלֹא שִׁיעְבָּרוּ שְׁלֹשָׁה רְגָלִים הִיכִי
מִשְׁפַּחַת לָהּ. ואמנם הִנֵּיחָא לְמֵאֵן דִּיאֵת לִיה שִׁעוּבּוּר בבל תאחר רק
אם עברו שלשה רגלים בְּסִדְרָן וחג הפסח תחילה, מִשְׁפַּחַת לָהּ
שִׁתְעוּבּוּר שנה בלא רגלים. כגון שנדר לאחר חג הפסח, וכשתעבור
שנה עדיין לא עברו עליו שלשה רגלים כסדרן. אֱלָא לְמֵאֵן דִּיאֵת
לִיה בְּסִדְרָן, הִיכִי מִשְׁפַּחַת לָהּ שִׁתְעוּבּוּר שנה בלא רגלים.

מוסיפה הגמרא: וּבְשִׁלְמָא לְדַעַת רַבִּי מִשְׁפַּחַת לָהּ שנה בלא רגלים,
בְּשָׁנָה מְעוּבָרָה. דְּתַנָּיָא, נאמר במוכר בית בעיר המוקפת חומה
(וּקְרָא כה ל) 'וְאֵם לֹא יִגָּאֵל עַד מָלֵאת לוֹ שְׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבֵּית וגו'
לְצִמְיִיתָ לְקַנְהָ אֹתוֹ לְדַרְתִּיו לֹא יֵצֵא בִּיבֹל', כלומר, שאם עברה
שנה תמימה אינו יכול עוד לגאול את הבית. ונחלקו רבי וחכמים
מה היא 'שְׁנָה תְּמִימָה' האמורה בפסוק, רַבִּי אִמֵּר, מוֹנֶה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשָּׁה יוֹם כְּמִנֵּן יָמֹת חֲמֵשָׁה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, מוֹנֶה שְׁנֵים
עָשָׂר חֳדָשׁ מִיּוֹם הַמַּכִּירָה עַד לְאוֹתוֹ יוֹם בְּחוּדֵשׁ בִּשְׁנָה הַבָּאָה, וְאֵם
נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה וְהוֹסִיפוּ חוּדֵשׁ, נִתְעַבְּרָה לָּא – למוכר, ויכול לגאול
כל שלשה עשר חודש.

ולדעת רבי, כשם שבבתי ערי חומה מונין שס"ה ימים כשנת
החמה, ואפילו בשנה מעוברת, כן בשאר מקומות שנאמרה 'שנה'
בתורה היינו שנת החמה. ואם כן מִשְׁפַּחַת לָהּ לְרַבִּי שנה בלא
רגלים, כגון, דְּאֶקְדָּשָׁה בְּתֵר – שהקדיש הקרבן אחר שהתחיל חג
הַמִּצְוֹת, דְּכִי מֵאֵא שִׁלְחִי אֶדֶר בְּתֵרָאָה – שכשהגיע סוף אדר שני,
שְׁנָה מְלֵאָה, רְגָלִים לֹא מָלוּ – נשלמה שנה (ושס"ה ימים) ולא עברו
עדיין שלשה רגלים. אֱלָא לְרַבִּנָּן החולקים על רבי, וסוברים ששנה
היא מיום ליום, ואפילו בשנה מעוברת, הִיכִי מִשְׁפַּחַת לָהּ שנה בלא
רגלים.

המשך ביאור למסכת ראש השנה ליום רביעי עמ' ב

1 מקשה הגמרא: ומי אמר אביי הכי שאשה חייבת בשמחה ברגל,
2 והאמר אביי, אשה אינה חייבת בשמחה, אלא בעלה משמחה על
3 ידי שקונה לה בגדים לכבוד הרגל. מתרצת הגמרא: אביי לדבריו
4 דרבי זירא קאמר – לשיטתו של רבי זירא שאשה חייבת בשמחה
5 אמר אביי שהיא חייבת גם ב'בל תאחר', אבל דעת אביי עצמו אכן
6 אשה פטורה משמחה, ולכן יש להסתפק האם מוזהרת ב'בל
7 תאחר'.
8 לעיל הובאה ברייתא האומרת שהבכור מצוה לאוכלו תוך שנתו,

9 הגמרא מבררת מאימתי מונים שנה זו: איפעיא להו, בכור מאימתי
10 מונין לו שנה. אביי אמר, משעה שנולד מונין לו שנה. רב אחא בר
11 יעקב אמר, משעה שנראה להרצאה – משעה שהוא ראוי להקרבה,
12 כלומר, מיום השמיני ללידתו. מבארת הגמרא: ולא פליגי – ואין
13 מחלוקת ביניהם, הן דאמר רב אחא שמונים לו שנה משעה
14 שראוי להקרבה, היינו פתם – בכור שאין בו מום וראוי להקרבה
15 ולכן מונים לו משעה שראוי לכך.